

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

Факультет № 6

Кафедра соціології та психології

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни
«СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ У ЗВО»
вибіркових компонент
освітньо-наукової програми третього(освітньо-наукового) рівня вищої освіти
011 Освітні, педагогічні науки

за темою - Проектна технологія навчання

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології факультету № 6
(протокол від 29.08.2023 № 8)

Розробник:

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ **Олена ФЕДОРЕНКО**.

.

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця **Вікторія БУДЯНСЬКА**;

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ **Валентина ТЮРІНА**

План лекції

1. Історія виникнення технології.
2. Особливості проектної технології.
3. Класифікація проектів.
4. Загальна схема проекту.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Аніщенко О.В., Яковець Н.І. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посібник / За заг. ред. Н.І. Яковець. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 199 с.
<http://lib.iitta.gov.ua/26574/1/Anishchenko%20O.%20Modern%20educational%20technology.pdf>
2. Дичківська, І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. Київ : Академвидав, 2015. 303 с.
3. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : ХНПУ, 2018. 457 с.
<http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1939/1/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%20.pdf>
4. Прокопенко І.Ф., Євдокимов. В.І. Педагогічні технології : навч. посіб. : Затверджено МОН України. Х. : Колегіум, 2005. 224 с.
5. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е.І. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006., ст. 212. http://tutor-best.kh.ua/wp-content/uploads/2017/08/Such.ped_.tehnologii.pdf.

Допоміжна :

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. : рекомендовано МОН України. Київ : Кондор, 2016. 271 с.
2. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посіб. : Допущено МОН України. К. : Освіта України: КНТ, 2008. 528 с.
3. Нові інформаційні технології навчання в учбових закладах України : Статті по матеріалам докладов 6-ой научно-метод. конф. / М-во образования Украины; Ин-т содержания и методов обучения; Одес. гос. морской ун-т; Одес. ин-т внутр. дел МВД Украины. Одесса, 1998. 258 с.
4. Ортинський, В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. : рекомендовано МОН України. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. літ., 2016. 471 с.
5. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. : Рекомендовано МОН

України / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. К. : Знання, 2007. 496 с.

6. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / О.М. Рубан, Л.О. Рубан, П.В. Максименко, С.В. Мороз; МВС України, Кіровоград. юрид. ін-т ХНУВС. Кіровоград : Кіровоград. юрид. ін-т ХНУВС, 2010. 110 с.

7. Фіцула М.М. Педагогіка : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України. К. : Академвидав, 2005. 560 с.

Текст лекції

1. Історія виникнення технології

Проектна технологія виникла у 20-х роках ХХ століття як метод проектів. Засновником цієї технології вважається Джон Дьюї, який запропонував організацію навчання на основі запровадження «методу проблем». Як один із яскравих представників реалізації педоцентричної концепції він пропагував навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме в цих знаннях.

Представлена технологія має багато спільного з запропонованою приблизно в той же час дослідницькою технологією. Так само, як і у випадку з дослідницькою технологією, проектна технологія мала низку суттєвих недоліків та ускладнень іще на етапі її запровадження. Так, надзвичайно складно сформулювати особистісну зацікавленість учня у здобутті знань, бачення ним перспективи де і вони можуть знадобитись у житті. Зазначені "проблеми" мали бути з реального життя, знайомими та значущими для дитини, а для їх розв'язання необхідно було здобути й застосувати відповідні знання.

Використання у навчально-виховному процесі методу проектів не є новим для українських шкіл. *Проектність* – один із вимірів культури минулого століття.

Метод проектів виник у 20-х роках минулого століття в США. Його називали ще методом проблем.

Першим увів поняття «метод проектів», науково описав його та спробував класифікувати американський професор В. Кілпатрик. Він проголосив основним завданням школи «виховання вільних громадян», яке має складатися з «системи цільових проектів». Він виокремив чотири типи шкільних проектів:

- Втілення ідеї або плану в зовнішню форму.
- Подолання інтелектуальної перепони.
- Здобуття нових знань та досвіду.
- Отримання естетичної насолоди.

В. Кілпатрик удосконалив систему роботи над проектами й запропонував таку класифікацію проектів:

- *створюваний* (продуктивний) проект, пов'язаний із трудовою діяльністю: доглядом за рослинами і тваринами, підготовкою макета, конструкторською діяльністю;

- *споживчий* (його метою є споживання в найширшому розумінні, охоплюючий розваги) – підготовка екскурсій, розробка й надання різних послуг (ремонт одягу, взуття, інформаційні послуги), проекти розв'язання проблем життєзабезпечення табору;

- *проект розв'язання проблеми* (науково-дослідницький проект);

- *дослідницький* – дослідження впливу умов догляду за рослинами на врожайність, фізико-математичні проекти, технічні проекти, проекти розв'язання історичних або літературних проблем (що, зазвичай, поєднуються з дискусійними формами роботи);

- *проект-вправа* (проекти навчання та тренування для оволодіння певними навичками).

Роботою над проектом передбачається усвідомлення учнем мети, оформлення задуму, розробка організаційного плану, робота за планом, підбиття підсумків у письмовому звіті.

В 19 столітті в США для навчання сільськогосподарських робітників стали використовувати проект на певну тему (наприклад, «Як стригти овець ножицями»), в ході яких учні отримували не лише теоретичні знання, а й набували практичних вмінь.

Джон Дьюї на початку 20 століття використовував метод проектів в прагматичній педагогіці для організації цілеспрямованої діяльності дітей з урахуванням їх особистих інтересів.

У 60-70 роках у США розгорнулася критика цього методу, оскільки його масштабне застосування призвело до зниження рівня теоретичних знань учнів загальноосвітніх шкіл. Але, незважаючи на це, вже понад 80 років за проектною технологією працюють педагоги багатьох західноєвропейських країн та США. В 1987 р. виник новий напрямок в освіті – продуктивне навчання, що базується на методі проектів.

Метод проектів, на який покладались великі надії в модернізації української освіти, схвилював українське педагогічне співтовариство на початку минулого століття. Ідеї школи майбутнього Джона Дьюї, реалізовані Вільямом Кіпатриком, були реконструйовані радянськими педагогами-новаторами у вигляді трудового методу навчання. «Зараз не так важливо, що будуть учні вивчати в школі, - важливо, щоб школа дала уміння їм самостійно навчатися та працювати, і тоді вони зможуть протягом життя, залежно від необхідності, опановувати ті чи інші знання», - писала Н. Крупська у 1922р.

Метод проектів поширився у педагогіці та практиці української школи у 20-х роках, за часів масштабного реформування шкільної освіти. Подальший розвиток цього методу у вітчизняних школах пов'язано з іменами вітчизняних педагогів (В.М. Шульгіна, А.Ф. Петровича, Л.С. Миловидова, М.В. Крупеніна, В.В. Ігнат'єва та ін.). Прихильники методу проектів оголосили його єдиним засобом перетворення школи навчання в

школу життя. В 20-ті роки в радянській школі активно використовується метод проектів.

В 1931 році, метод проекту в Україні було засуджено й заборонено, закрито та відкинуто. В 30-ті роки школа була повністю переведена на традиційне навчання і було зроблено висновок про те, що цей метод не дає глибоких знань з предметів. З того часу у нас не робили якихось серйозних спроб відродити метод проектів в освітянській практиці. Набутий за цей час вітчизняний досвід проектної форми організації освітнього середовища не став предметом вивчення та узагальнення на науково-теоретичному рівні і не отримав поширення на практиці.

В українській педагогічній практиці явище проекту з'явилося в останнє десятиліття в результаті діяльності міжнародних організацій, які розробляли і поширювали освітні проекти.

Реалізація проектної технології є одним із яскравих прикладів особистісно орієнтованого навчання. Організація проектної діяльності орієнтована насамперед на самостійну діяльність учнів, що може здійснюватись у межах індивідуальної, парної або групової упродовж визначеного терміну.

Проектною діяльністю передбачається розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми з запровадження різноманітних методів, засобів навчання, інтегрування знань, умінь із різних галузей науки.

Успіх цієї технології обумовлюється запропонованим іще на початку ХХ століття правилом, що результати виконання проектів мають бути "відчутні": У разі розв'язання теоретичної проблеми результатом є конкретне її рішення, а в разі практичної проблеми – конкретний результат. У будь-якому випадку впровадженням проектної технології передбачаються дії щодо стимулювання інтересу учнів до певних проблем, і володіння визначеною сумою знань та завдяки проектній діяльності, розв'язання однієї або цілої низки проблем, розкриття практичної цінності здобутих знань. Це дає можливість здійснити поступовий перехід від теорії до практики, гармонійно поєднуючи академічні знання з прагматичними, дотримуючись необхідного їх балансу на кожному етапі навчання.

2. Особливості проектної технології.

Проектна технологія – одна з інноваційних технологій навчання і виховання, яка забезпечує формування основних компетенцій учня. Метод проектів засвідчує повну узгодженість навчання із життям, з інтересами слухачів. Зрештою активно розвивається мислення з опорою на науку.

Робота над проектом — практика особистісно-орієнтованого навчання в процесі конкретної праці слухачів, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. У свідомості слухача це має такий вигляд: «Все, що я пізнаю, я знаю, і для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати».

Для педагога — це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, вміннями та навичками.

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність – індивідуальну, парну або групову, яку слухачі виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Технологія проектування передбачає розв'язання слухачем або групою слухачів якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Результати виконання проектів повинні бути «відчутні»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження.

Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Суть методу — не формувати, а розвивати особистість у процесі свідомої мотивованої індивідуальної діяльності в групі для розв'язання спільного завдання. Основою проектного методу є виконання різних навчальних і творчих проектних завдань, тематика яких розробляється вчителем з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Робота над навчальним проектом передбачає розв'язання проблемних ситуацій, що потребує від учасників освітнього процесу пошукових зусиль, спрямованих на розробку оптимальних шляхів його реалізації, незмінний публічний захист і аналіз підсумків.

Проектна діяльність більш багатофункціональна. Проект спонукає студента виявити інтелектуальні здібності, моральні й комунікативні якості, продемонструвати рівень оволодіння знаннями й загально-навчальними вміннями, здатність до самоосвіти й самоорганізації. Проектній діяльності може передувати «мозковий штурм», у процесі якого постануть нові цікаві для учнів проблеми. У процесі здійснення проекту учні синтезують знання, інтегрують інформацію суміжних дисциплін, шукають більш ефективні шляхи розв'язання задач проекту, спілкуються одне з одним. Спільна діяльність реально демонструє широкі можливості співробітництва, у ході якого учні ставлять мету, визначають оптимальні засоби її досягнення, розподіляють обов'язки, виявляють власну компетентність. Проектна діяльність наочно демонструє можливості моно- і поліпредметного, індивідуального і групового проектів. Система проектів є також частиною інтерактивних методик.

Метод проектів – педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових. Активне включення людини у зміст тих або інших проектів дає можливість засвоїти нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі.

Метою технології є – створення педагогом умов для набуття слухачем індивідуального досвіду проектної діяльності.

Відповідно до поставленої мети на сучасному етапі запровадження в навчальний процес проектної технології визначається низка специфічних завдань.

1. Навчити слухачів здобувати знання самостійно, уміти застосувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань.

2. Сприяти виробленню слухачами комунікативних навичок, тобто здатності працювати в різноманітних групах, виконуючи всілякі соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника).

3. Розширити коло спілкування, ознайомити з іншими культурами, різними точками зору на одну проблему.

4. Виробити вміння запроваджувати дослідницькі прийоми: збирати необхідну інформацію, аналізувати з різних точок зору, висувати різні гіпотези, уміти доходити висновків.

Із упровадженням проектної технології вирішується ціла низка дидактичних, виховних і розвивальних завдань різних рівнів: розвиток пізнавальних здібностей, формування вмінь керувати своєю навчальною діяльністю, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення, комунікації.

Основними вимогами проектної технології є такі:

- наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми, що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її розв'язання;
- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність слухачів;
- структурування змістовної частини проекту (із приведенням поетапних результатів);
- запровадження дослідницьких методів: визначення проблеми досліджуваних завдань, що впливають із неї, висунення гіпотези їх вирішення, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коректування висновків.

Проектна діяльність передбачає роботу в колективі. Великий інформаційний і технологічний обсяг багатьох проектів примушує учнів об'єднуватися у групи. Така ситуація сприяє становленню, формує соціалізовану особистість, працюючи у команді діти вчаться взаємодіяти один з одним, вирішувати можливі конфлікти, набувати навичок етичного міжособистісного спілкування, брати відповідальність за вибір рішення, аналізувати результати діяльності. Великою перевагою проектної діяльності є вміння, які набувають слухачі, а саме:

- планувати свою роботу, попередньо прораховуючи можливі результати;
- використовувати багато джерел інформації;
- самостійно збирати і накопичувати матеріал;
- аналізувати, спів ставляти факти, аргументувати свою думку;
- приймати рішення;

- встановлювати соціальні контакти (розподіляти обов'язки, взаємодіяти один з одним);
- створювати «кінцевий продукт» - матеріальний носій проектної діяльності;
- представляти створене перед аудиторією;
- оцінювати себе та інших.

Метод проектів припускає розв'язання певної проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань і вмінь з різних галузей науки, техніки, творчих галузей. Результати виконання проектів мають бути «відчутними», тобто, якщо це теоретична проблема, - то конкретне її розв'язання, якщо практична – готовий продукт проекту. Метод проектів можна використовувати як самостійну (індивідуальну) чи групову роботу учнів упродовж різного за тривалістю часу, а також з використанням сучасних засобів інформаційних технологій, зокрема комп'ютерних, телекомунікаційних.

Отже, у підготовчій роботі до реалізації проектної технології викладач повинен послідовно пересвідчитись, що пропонує ним проектна діяльність відповідатиме всім зазначеним вимогам і лише після цього переходити до реалізації задуму на практиці, працюючи з конкретним класом чи окремими учнями.

Не менш важливим є етап вибору теми, назви й типу проекту. Із вищезазначених вимог зрозуміло, що участь учителя в цих діях є достатньо обмеженою, оскільки домінування педагогічної думки витісняє активні дії учня й у такий спосіб зменшує дидактичну, виховну та розвивальну функції проектної діяльності.

Тему можуть запропонувати слухачі або викладач (із урахуванням навчальної ситуації зі свого предмета, інтересів і здібностей). Підстави для вибору тематики проекту можуть бути різними. Роль викладача на цьому етапі полягає в мотивації слухачів. Він може продемонструвати низку готових проектів, як приклад, що сприятиме формуванню у слухачів уявлень про їхні можливості, мотивує до самостійної проектної діяльності.

Оскільки результати проектів мають бути матеріальними, тобто відповідно оформленими, – альбом, газета, відеофільм – на етапі планування слухачі конкретизують свої уявлення про результат проекту, що, у свою чергу, може стати підставою для класифікації. Одним із критеріїв класифікації проектів є характер кінцевого результату, що прямо визначає зміст проведеної проектної діяльності.

3. Класифікація проектів

За характером результату розрізняють такі типи проектів.

Дослідницькі проекти – особливий тип проектів, що за своєю структурою відповідає логіці дослідницької технології й певною мірою повторює основні етапи дослідження.

Як і будь-які інші дослідження, дослідницькі проекти мають чітку структуру: визначається об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання дослідження. Також важливою ознакою є продуманість методів, у тому числі експериментальних методів обробки результатів.

Творчі проекти. На відміну від дослідницьких проектів творчі характеризуються тим, що немає відсутністю чітко продуманої структури. Вони мають особистісне значення для учасників, що й обумовлює наявність високого рівня мотивації учасників. Однак у даному типі проектів із самого початку роботи є чітке уявлення про якість кінцевого результату і форму його презентації. Спільна діяльність учасників розвивається відповідно кінцевого результату, прийнятого групою спільної діяльності, інтересів учасників проекту. Вони заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх презентації: журнал, колаж, відеофільм, вечір, свято. Відповідно до визначеного результату створюється ескіз, сценарій, макет, а вся діяльність щодо виконання проекту перетворюється на творчий пошук, удосконалення того, що має бути презентовано наприкінці проекту.

Ігрові проекти. Є достатньо цікавим й унікальним із точки зору їх змісту та історії розвитку. Добре відомі в педагогіці дидактичні ігри в цьому випадку отримали більшого поширення, адже ігровими проектами передбачається, що учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Це можуть бути як літературні персонажі, так і реальні особистості, імітуються їхні соціальні й ділові стосунки, що програвуються у вигаданих учасниками ситуаціях. Ступінь творчості є максимальним, адже провідним видом діяльності в цьому випадку є гра.

Інформаційні проекти. Спрямовані на збирання інформації про певний об'єкт, явище з наступним ознайомленням учасників проекту з цією інформацією, її аналіз й узагальнення фактів.

Інформаційні проекти мають чітку структуру (як і у випадку з дослідницькими проектами), а також можливості систематичної їх корекції під час роботи над проектом. Структуру такого проекту можна позначити так: мета проекту, його актуальність, методи отримання та обробки інформації; результат; презентація. При цьому до джерел інформації належать літературні та Інтернет джерела, засоби масової комунікації, бази даних, результати анкетування чи інтерв'ю. Результати дослідження презентуються як статті, реферат, доповіді, відеофільм. Характер та зміст такого типу проектів припускає можливість включення їх частиною дослідницьких проектів, їх модулем.

Практично орієнтовані проекти характеризуються тим, що їх результат чітко визначається на етапі планування й орієнтований на соціальні інтереси учасників (документ, програма, рекомендації, проект закону, словник, проект шкільного саду). Цей тип проектів потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників із визначенням функцій кожного з

них. Особливо важливими є вмiла організація координаційної роботи в поетапних обговореннях і презентаціях одержаних результатів, засобів їх упровадження в практику.

Водночас із представленою класифікацією типів проектів на практиці паралельно запроваджують й інші, що дає можливість зробити їх гнучкішими щодо визначення провідних ознак проектів.

За характером контактів проекти поділяються на **внутрішні** та **міжнародні**. Внутрішніми називають проекти, що організовані всередині однієї школи або між школами, класами всередині регіону, країни.

У міжнародних проектах беруть участь представники різних країн, для їх реалізації можуть упроваджуватись засоби інформаційних технологій.

За кількістю учасників проекти поділяються на **особистісні, парні, групові**. Такою класифікацією не виключається індивідуальної проектної діяльності, що є однією з переваг цієї технології. У разі залучення учня в парний чи груповий проект, його власна діяльність стає частиною більш ґрунтового проекту, що додатково має виховний вплив із точки зору розвитку колективізму, комунікативних умінь тощо.

За тривалістю проведення проекти бувають **короткочасні** (кілька уроків, пар із програми одного предмета), **середньої тривалості** (від тижня до місяця), **довготривалі** (кілька місяців).

На практиці частіше зустрічаються змішані типи проектів, що одночасно класифікуються з використання зазначених критеріїв.

4. Загальна схема проекту

1. Етап підготовки. Відбувається визначення теми й мети проекту.

Викладач повідомляє задум, здійснює мотивацію, допомагає в постановці завдань. Зрозуміло, що основну увагу на цьому етапі слід приділяти створенню необхідної позитивної мотивації.

Слухачі обговорюють і збирають інформації. Замотивовані до проектної діяльності вони визначають тему, мету та завдання проектної діяльності.

2. Етап планування. Визначаються джерела, засоби збирання й методи аналізу інформації, засоби презентації результатів. Визначаються критерії оцінювання результату та процесу.

Вибір напрямку й формування назви проекту: охоплює узагальнену назву проблеми, коло питань; визначення загального напрямку або пріоритетних (окремих) напрямів, оформлених у підпроекти.

Визначають напрям і формулюють назву проекту всі члени колективу спільно.

Викладач коректує, пропонує ідеї, висуває пропозиції.

Слухачі формулюють завдання й виробляють план дій.

3. Етап збирання інформації. Проводяться спостереження, робота з літературою, анкетування, експеримент.

Викладач спостерігає, опосередковано керує діяльністю слухачів.
Слухачі збирають інформацію.

4. Етап аналізу. Здійснюється аналіз інформації, формулювання висновків.

Слухачі аналізують інформацію.

Викладач коректує, спостерігає, радить.

5. Етап подання й оцінювання результатів. Це може бути усний, письмовий звіт та оцінювання результатів і процесу дослідження за вчасно виробленими критеріями.

Види презентацій проектів:

наукова доповідь;

ділова гра;

демонстрація відеофільму;

екскурсія;

телепередача;

наукова конференція;

інсценівка;

театралізація;

ігри із залом;

захист на вченій раді;

діалог історичних або літературних персонажів;

спортивна гра;

спектакль;

подорож;

реклама;

прес-конференція.

Слухачі й викладач колективно обговорюють, оцінюють зусилля, використані можливості, творчий підхід.

Слід звернути увагу на тому, що правильно організована проектна діяльність характеризується активною участю вчителя лише на першому та останньому етапах. Виконання проекту є виключно завданням учня, де він має скористатись можливістю набути необхідний досвід.

Залучення викладача на різних етапах проекту є небажаним із точки зору необхідності забезпечити максимальний рівень активності та самостійності учня. Лише наприкінці проектної діяльності (на етапі презентації її результатів) від учителя вимагається дати об'єктивну оцінку. Слід пам'ятати, що вона має складатись із двох обов'язкових частин: позитивного оцінювання реальних здобутків і коректного аналізу припущених помилок. Не можна жорстко критикувати результатів проекту без відзначення чогось позитивного, оскільки в даному випадку це призведе до втрати слухачем пізнавального інтересу й готовності в майбутньому виконувати самостійно подібні проекти.

